

Ur Mimers brunn

■ FÖR FYRA ÅR SEDAN utannonserades tolv platser i den då nystartade Forskar-skolan för folkhögskolans lärare. Lagom till att de folkhögskollärare som antogs då nu närmar sig slutet av sina forskarstudier är det dags igen.

Regeringen har genom en förnyad satsning möjliggjort att Linköpings universitet, i samarbete med Göteborgs universitet, kan erbjuda ytterligare tolv folkhögskollärare kompetensutveckling i form av forskarutbildning. Läs mer på s. 3 om utlysningen och hur du som är folkhögskollärare kan söka.

Forskar-skolan är ett initiativ från folkhögskolans företrädare och från forskning och lärarutbildning med inriktning mot folkhögskola. Liksom vid förra utlysningen görs satsningen efter att Mimer, folkhögskolans intresseorganisationer (RIO och OFI), Sveriges Lärare Folkhögskola och folkhögskollärarprogrammet gemensamt gjort regeringen uppmärksam på behovet.

Någon undrar kanske hur det gått för dem som antogs 2021. I så fall blir höstens Mimerkonferens, 4–5 november, ett utmärkt tillfälle att få reda på det (se s. 2). Då kommer forskarskolans deltagare presentera sina studier.

Konferensen genomförs i år i Norrköping i samarbete med Sensus studieförbund och Avdelningen för forskning om migration, etnicitet och samhälle (REMESO) på det 50-årsjubilerande Linköpings universitet. Årets tema blir *Demokrati och medborgarskap i förändring – utmaningar, motkrafter och folkbildningens roll*.

En dimension av temat som knappast kommer undgå vid konferensen, med tanke på REMESOs inriktning, rör migration och flyktingars ställning. Detta är också något som står i fokus för James Lancasters doktorsavhandling som anmäls härinvid.

Avslutningsvis vill vi också hälsa Mimers nya doktorand Ambika Hansell Ek (se s. 2) varmt välkommen till Mimers sekretariat!

Henrik Nordvall

Humanitära förkämpar på hemmaplan

SVENSK FLYKTINGPOLITIK förändrades på flera områden under årtiondena efter andra världskriget. I James Lancasters avhandling *Humanitarians at Home Swedish Civil Society Actors, Refugee Aid and Advocacy 1951–1991* (Örebro Studies in History, 2024) står Svenska Röda Korset och Svenska Frikyrkorådets flyktingpolitiska arbete i centrum. I första hand undersöks relationen mellan civilsamhället och staten i migrationspolitiska frågor.

Avhandlingens frågeställningar tar utgångspunkt i utvecklingen över tid och tre teman. Det första temat handlar om hur civilsamhällets aktörer internaliserade statliga diskurser i sitt eget arbete. Organisationernas påverkansarbete och agerande för att hjälpa flyktingar i Sverige fokuseras i det andra temat. Det tredje temat behandlar relationer mellan ideella organisationer i Sverige och internationellt och den roll dessa spelade. Empirin har hämtats från Svenska Röda Korsets och Svenska Frikyrkorådets egna arkiv, tidigare forskning om statliga aktörers roll i den migrationspolitiska utvecklingen och offentliga utredningar inom området. Historiska diskurser analyseras i det empiriska materialet i kombination med "migration governance" som teoretiskt ramverk.

James Lancaster

Konkret riktas sökljuset mot Svenska Röda Korsets stöd till de ungerska flyktingarna under Ungernrevolten, sent 1950-tal och början av 1960-talet. En förtroendefull relation till staten, etablerade internationella nätverk och resurser var, enligt Lancaster, avgörande för att organisationen påbörjade arbetet med flyktinghjälp även nationellt. En ny invandrar- och minoritetslagstiftning 1975 med huvudmålen jämlikhet, valfrihet och samverkan stämde väl med Röda Korsets egna humanitära principer och projekt. Begynnande restriktioner i asyl-lagens tillämpning i slutet av 1970-talet och början av 1980-talet innebar att Svenska Röda Korset utvecklade en mer övervakande roll i förhållande till statens efterlevnad av internationella åtaganden.

Den assyriska/syrianska invandringen till Sverige i mitten av 1970-talet och början av 1980-talet är central i Lancasters analys av Svenska Frikyrkorådets agerande. I analysen framträder att Svenska Frikyrkorådets mål var att värna assyriers/syrianers rättigheter men att den samtidigt fungerade som ett verktyg för indirekt statlig kontroll och anpass-

Forskar-skolan för folkhögskolans lärare söker nya doktorander

Är du folkhögskollärare? Vill du bedriva forskarstudier som en del av din tjänst? Sök till Forskar-skolan för folkhögskolans lärare! Sista ansökningsdag är 28 april. Läs mer på s. 3.

ning. 1980-talets hårdare restriktioner för asyl och förändringar i det svenska mottagningssystemet tvingade Svenska Frikyrkorådet att balansera mellan en ökande främlingsfientlig opinion och radikala flyktingrättsrörelser.

Svenska Röda Korset och Svenska Frikyrkorådet agerade för att påverka stat och rådande diskurser utifrån egna värderingar och mål. Men med utgångspunkt i utvecklingen över tid pekar studiens resultat på att båda organisationerna prioriterade samverkan med staten, med fokus på samförstånd och samarbete enligt en svensk korporativistisk modell. Bland studiens resultat betonas även att organisationernas medlemmar innebar en viktig resurs i förankringen av migrationspolitiska reformer hos allmänheten.

Lancasters forskning ger viktiga insikter om civilsamhällets roll (roller) över tid i en central föränderlig samhällspolitisk fråga. Forskning om migrationspolitisk utveckling och civilsamhällets men även folkbildningens roller efter 1991 vore en välkommen fortsättning.

Ann-Marie Laginder

Ny Mimerdoktorand

MIMERS NYA DOKTORAND heter Ambika Hansell Ek. Hon har en bakgrund som folkhögskollärare och har de senaste åren arbetat som handläggare på Rörelsefolk högskolornas intresseorganisation (RIO) och har under flera år varit engagerad i Föreningen för folkbildningsforskning. Ambika Hansell Ek inledde sina forskarstudier nu i februari och har för avsikt att under de kommande åren fördjupa sig i hur olika föreställningar om kvalitet inom svenska folkhögskola uttrycks, både idag och i historiska texter. Utöver forskarstudierna kommer hon även involveras i Mimers verksamhet.

Ambika Hansell Ek

Välkommen till Mimerkonferensen 2025 i Norrköping!

50-årsjubilerande Linköpings universitet, Campus Norrköping

VÄLKOMNA TILL MIMERS årliga forskarkonferens den 4–5 november 2025 som i år arrangeras i samarbete med Sensus studieförbund och Avdelningen för migration, etnicitet och samhälle (REMESO), Campus Norrköping, vid Linköpings universitet. Vid årets konferens är temat *Demokrati och medborgarskap i förändring – utmaningar, motkrafter och folkbildningens roll*.

Demokratin står inför växande utmaningar världen över. Under de senaste åren har vi sett en nedgång i demokratiskt styre, ökande auktoritära tendenser och minskat förtroende för institutioner. Samtidigt växer medborgerligt engagemang, sociala rörelser och nya former av deltagande fram som motkrafter till dessa utvecklingar. Parallellt med detta diskuteras medborgarskap alltmer i termer av vem som får – och inte får – ta del av demokratiska rättigheter. I många länder blir det svårare för migranter och andra marginaliserade grupper att få medborgarskap och därmed full tillgång till demokratiskt inflytande. Exkludering från medborgarskapet innebär ofta exkludering från politiskt deltagande, vilket i sin tur kan påverka demokratins utveckling och framtid.

Historiskt sett har folkbildningen omtalats som en kraft för att stärka demokratiskt deltagande, utveckla kritiskt tänkande och skapa utrymme för kollektiv handling. Från folkrörelsernas tidiga bildningssträvanden till dagens lokala och

globala initiativ har folkbildningen strävat efter att involvera människor i demokratiska processer, utmana maktstrukturer och påverka samhällsutvecklingen. Idag, när demokratin ifrågasätts och omformas, vad kan vi lära av dessa traditioner? Vid konferensen frågar vi oss hur forskning kan bidra till en djupare förståelse av demokrati och medborgarskap i praktiken, och vilken roll medborgerligt engagemang kan spela för att upprätthålla och förändra demokratiska samhällen, i Sverige och världen?

Konferensen vänder sig både till forskare och till forskningsintresserade praktiker. Forskare inbjuds som vanligt att bidra med paper (ca 5–15 sidor). Bidraget får gärna beröra temat demokrati och medborgarskap i förändring, men som vanligt är alla bidrag som berör folkbildning i vid bemärkelse välkomna. Det är en arbetskonferens och därför välkomnas texter som speglar pågående och planerad forskning i olika stadier. Möjligheten att bidra med ett kortare PM (en A4-sida) kring projekt eller idéer om forskning är öppen för både forskare och folkbildare. Deadline för texter är den 4 oktober och de skickas till filippa.millenbergl@liu.se. Konferensen kommer att hållas på det 50-årsjubilerande Linköpings universitets Campus Norrköping. Ytterligare information kommer finnas tillgänglig på: www.liu.se/mimer.

12 platser i forskarskolan för folkhögskolans lärare

Är du folkhögskollärare? Vill du bedriva forskarstudier som en del av din tjänst? Sök då till Forskarskolan för folkhögskolans lärare.

Forskarskolan som syftar till licentiatexamen för folkhögskolans lärare kungör 12 platser för forskarstudier. Forskarskolan är del av regeringens satsning på att utveckla den vetenskapliga grunden för undervisning på landets folkhögskolor. Som forskarstuderande deltar du på halva din arbetstid (50 % av heltid) i studier, medan du på den andra halvan av arbetstiden jobbar vidare med dina arbetsuppgifter som lärare.

Forskarskolan organiseras genom ett samarbete mellan Linköpings universitet (värduniversitet) och Göteborgs universitet. Studierna bedrivs i samordnad form, med ett grundpaket av gemensamma kurser, internat och seminarier. Övriga delar av utbildningen kommer i viss mån att ske online för att möjliggöra studier oavsett var i landet du arbetar och bor. Forskarstudierna påbörjas 1 september 2025.

FORSKARSKOLANS PROFIL

Forskarskolan ämnar bidra med praktiska kunskaper om folkhögskolan. Licentiatprojekt förväntas därmed bedrivas i nära relation till lärares arbete och undervisningspraktik.

BEHÖRIGHET

De två lärosätena kommer att anta forskarstuderande på sina reguljära forskarutbildningar. Det innebär att behörigheten kan skilja sig något åt. För mer information se respektive studieplan.

- Linköpings universitet
 - forskarutbildning i pedagogik med inriktning mot vuxnas lärande
- Göteborgs universitet
 - forskarutbildning i pedagogik

Vi uppmanar alla som är intresserade, att söka, oavsett disciplinär bakgrund, och även om alla behörighetskrav inte tycks vara uppfyllda. Som framgår av skrivningarna i de två länkade studieplanerna, kan behörighet ha förvärvats i annan ordning i Sverige eller utomlands genom utbildning och yrkesverksamhet som bedöms likvärdig. Bedömning av vad som är likvärdigt sker efter att ansökningstiden har löpt ut.

ANSÖKNINGSPROCEDUR

Ansökan ska innehålla följande:

1. Ansökningsbrev där du beskriver varför du söker forskarutbildningen, vilka erfarenheter du har av arbete i folkhögskolan, och annat som du vill lyfta fram. I brevet skall du även ange vid vilket lärosätet du helst vill antas till.
2. Fullständigt CV inkl. mailadress
3. Publikationslista (i de fall där det finns publikationer)
4. Utdrag ur studieregister och andra dokument som behövs för att styrka det som listas i ditt CV.
5. Texter som styrker din akademiska förmåga. Det kan t.ex. vara C-, D-, och masteruppsatser, eller vetenskapliga artiklar och rapporter.
6. Forskningsplan på tre sidor. Tydliggör vilka forskningsintressen du har i relation till forskarskolans profil, och hur du tänkt dig genomföra en vetenskaplig studie.
7. Intyg från din huvudman/rektorer om att du, om du antas till forskarutbildningen, får möjlighet att inom ramen för din tjänst bedriva denna på halvtid (50% av heltidstjänst) under fyra år.

Ansökan skall sändas in elektroniskt i **PDF-format** till robert.aman@liu.se **senast den 28 april, 2025.**

För mer information om forskarskolan se <https://liu.se/forskning/forskarskola-for-folkhogskolans-larare>.

För frågor om forskarskolan kontakta Andreas Fejes, 013-28 21 36, eller andreas.fejes@liu.se.

FINANSIERING

1. Genomförandet av forskarskolan finansieras av medverkande lärosäten (via regeringens riktade anslag för genomförande av forskarskolan).
2. Lönerna för de forskarstuderande finansieras av respektive lärares huvudman (folkhögskola).

För att stötta folkhögskolans huvudmän kommer Rørelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO) och Offentligägds folkhögskolors intresseorganisation samt Vestlundfonden söka externa medel som kan bidra till att delfinansiera lärarnas löner för deltagande i studier.

Ny studie om studieförbund och studiecirkel i Norden

RAPPORTEN *Local Study Associations and Study Circles in a Nordic Perspective: Mapping the field of study associations in Norway, Sweden, Finland and Denmark* (red. Thøgersen & Bjerrum, 2024) undersöker hur studieförbund och studiecirkel i dessa länder har formats av historiska, politiska och sociala processer samt hur dessa strukturer har förändrats över tid i de nationella kontexterna. Den bygger på befintlig litteratur, forskning och statistik och syftar till att ge en kunskapsbas för vidare reflektion kring olika strukturer, praxis och lärande mellan länderna.

En jämförande analys presenteras utifrån åtta teman, bland annat mål och värderingar, reglering och lagstiftning samt organisation. Analysen baseras på landspecifika rapporter, vilka återges i sin helhet i rapportens senare del för en mer detaljerad genomgång av varje lands specifika förutsättningar. De landspecifika delarna har samförfattats av författare från respektive länder.

Resultatet visar bland annat att även om utvecklingen av studieförbund och studiecirkelverksamhet delvis följt en gemensam linje har länderna haft olika drivkrafter. Rapporten visar också att trots att framväxten av studieförbunden har skett parallellt med välfärdsstatens framväxt, har utvecklingen skett med olika grad av statligt stöd och reglering i de olika länderna. I rapportens diskussionsdel lyfts framtida utmaningar och möjligheter fram såsom huruvida studieförbund kan spela en roll i globala frågor som klimatförändringar och hållbarhet.

Filippa Millenberg

LOCAL STUDY ASSOCIATIONS AND STUDY CIRCLES IN A NORDIC PERSPECTIVE

Mapping the field of study associations in Norway, Sweden, Finland and Denmark

Report / September 2024

Videncenter for Folkeoplysning

Studiecirkelledarskap i partier

MARIA ARRIAZA HULT och Henrik Norvall är författare till rapporten *Det demokratibärande cirkelledarskapet - Att leda studiecirkelar inom politiska partier* (Linköpings universitet, 2024). Rapporten redovisar en intervjustudie med erfarna ledare från studiecirkelar i politiska partier. När resultatet redovisas med ett didaktiskt perspektiv är det cirkelledarnas didaktiska överväganden som hamnar i förgrunden.

En del av resultatet rör mer generella överväganden i cirkelledarskapet. Exempel är omsorg om gruppen, gruppklimat samt relationen individ och grupp. Alltså, en typ av praktiska cirkelledarkunskaper som kan förekomma i olika cirkelar, oavsett innehåll. En annan del framhåller didaktiska överväganden som knyts till particirkelar. Dessa rör mer än partiets ideologi och värderingar. Andra didaktiska överväganden rör teman som ska förbereda deltagare för att ta ett politiskt

förtroendeuppdrag. Dessa rymmer teman som partiets organisation eller partiets ställning i sakfrågor. Andra teman är exempelvis nätverkan- de eller att stärka deltagarnas självförtroende inför ett förtroendeuppdrag.

Det okonstlade sättet att samla, tematisera och presentera cirkelledares erfarenheter gör rapporten till ett välkommet bidrag till förståelsen av cirkelledarskapet. Generositeten med exempel på cirkelledares hanterande av olika situationer synliggör ett erfaret cirkelledarskap. Rapporten är intressant för den som vill lära mer cirkelledarskap och utbildning i politiska partier.

Martin Lundberg

Ny antologi om sociala rörelser i Sverige

I DEN NYUTKOMNA antologin *Sociala rörelser i Sverige* (Studentlitteratur, 2025), redigerad av Jan Jämte, Måns Lundstedt och Magnus Wennerhag, introduceras femton sociala rörelser som varit betydelsefulla i Sverige från 1945 och fram till idag. Forskare med olika ämnesbakgrund behandlar allt från fackföreningsrörelsen, kvinnorrörelsen och miljörörelsen till den radikalnationalistiska rörelsen, nykterhetsrörelsen, djurrättsrörelsen och ortenrörelsen. I boken, som vänder sig till så väl forskare, studenter som folkbildnings- och folkrörelseverksamma, introduceras teorier och begrepp som används i forskningen om sociala rörelser.

Publicerat

- ▶ **Arriaza Hult, M. & Nordvall, H.** (2024). *Det demokratibärande cirkelledarskapet att leda studiecirkelar inom politiska partier*. Linköping: Linköping University Electronic Press.
- ▶ **Beckman, J.** (2024). Try Yourself!: Collecting and Pedagogy in Sweden 1900–1930. *Nuncius*, 39(3), 666–686.
- ▶ **Holmström, I.** (2025). Language learning challenges for adult deaf migrants in Sweden: experiences from a four-year project. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 46(2), 148–161.
- ▶ **Johansson, M.** (2024). Israel Ruong: en samisk folkbildare (1903–1986). *Vägval i skolans historia*, (2).
- ▶ **Jämte, J., Lundstedt, M. & Wennerhag, M.** (Red.). (2025). *Sociala rörelser i Sverige: Politiska protester och aktivism från 1945 till idag*. Lund: Studentlitteratur
- ▶ **Malmström, L.** (2025). Shaping reflective political leaders. *International Journal of Lifelong Education*, 44(1), 90–104.
- ▶ **Lancaster, J.** (2024). *Humanitarians at home: Swedish civil society actors, refugee aid and advocacy, 1951–1991*. Örebro: Örebro universitet.
- ▶ **Santesson, S. & Andersson, S.** (2024) *Lifelong learning and higher education: new (and old) perspectives: proceedings from the 2022 Lund University Conference on Teaching and Learning*. Lund: Lund University, Joint faculties of humanities and theology
- ▶ **Schoultz, M.** (2024). Teachers' reflections on their practices in older adult non-formal education. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 68(5), 996–1010.
- ▶ **Sundelin, A.** (2024). Folkbildande verksamhet på Gotland under 1900-talet: Erika Sandström, Duktiga yrkesmän, kunniga husmödrar och goda medborgare. Svenska Landsbygdens Studieförbund i Havdhem-Eke 1938–1960. *Historisk Tidskrift för Finland*, 109(1), 98–101.
- ▶ **Söderman, A. & Höber, H.-Å.** (2024). *Digitaliserad folkbildning*. Stockholm: Folkbildningsrådet.
- ▶ **Thøgersen, M., & Bjerrum, H.** (Red.). (2024). *Local study associations and study circles in a Nordic perspective*. Aarhus: Danish Institute for Non-Formal Education.

Kalendarium

- 21-22 MAJ:** The Nordic Popular Education Research Conference. Arr: Göteborgs universitet, Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande. Plats: Nordiska folkhögskolan i Kungälv.
- 24 SEPT:** Konferensdagen Demokrati och folkbildning. Plats: Göteborgs universitet. Arr: Göteborgs Universitet, Västra Götalands Bildningsförbund och Föreningen för folkbildningsforskning.
- 24-27 SEPT:** ESREA Triennial Conferences. Tema: Dialogue in and through adult education and learning. Plats: Faculty of Arts, Charles University, Prag
- 4-5 NOV:** Mimers forskarkonferens. Plats: Linköpings universitet, Campus Norrköping. Arr: Mimer, i samarbete med REMESO vid Linköpings universitet och Sensus studieförbund.

Har du tips på ny litteratur för Publicerat-listan eller på planerade aktiviteter av intresse för vårt Kalendarium? Vill du gratis få Mimerbladet skickat till dig eller avsluta din prenumeration? Hör av dig till filippa.millenbergl@liu.se. Läs LiU:s integritetspolicy <https://liu.se/artikel/integritetspolicy-liu> om du vill veta mer om hur vi behandlar dina personuppgifter.